

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 103

Persian (M A)

Topic: Mohammad-Hosseini Shahriar (Cont..)

سید محمدحسین بهجت تبریزی متخلص به شهریار (پیش از آن بهجت تبریزی) شاعر ایرانی اهل تبریز بود که به زبان‌های فارسی و ترکی آذربایجانی، شعر سروده‌است. شهریار در سرودن گونه‌های دگرسان شعر فارسی مانند قصیده، مثنوی، غزل، قطعه، رباعی و شعر نیمایی نیز چیره‌دست بوده‌است. اما بیشتر از دیگر گونه‌ها در غزل شهره بود و از جمله غزل‌های معروف او می‌توان به «علی ای همای رحمت» و «آمدی جانم به قربانت» اشاره کرد. شهریار نسبت به علی بن ابی‌طالب ارادت‌ی ویژه داشت و همچنین شیفتگی بسیاری نسبت به حافظ و فردوسی داشته‌است.

استاد سخن معاصر، شهریار بیش از ۲۸ هزار بیت شعر به زبان فارسی و در حدود ۳ هزار بیت به زبان ترکی آذری سروده‌است. شهرت شهریار مرزهای داخلی ایران را در نوردیده و اکنون در بیشتر کشورهای جهان شخصیتی شناخته شده است به طوری که اکنون در جماهیر ماورای قفقاز و آسیای مرکزی خیابان‌ها، سالن‌های نمایش، پارک‌ها و دیگر اماکن عمومی به نام شهریار نام‌گذاری می‌شوند و در حال حاضر منظومه حیدربابایه سلام در بیشتر دانشگاه‌های جهان از جمله دانشگاه کلمبیا در آمریکا مورد بحث رساله دکتری قرار گرفته است.

شهریار، از جمله سرایندگانی است که شعر را محلی نیک برای بیان این اندیشه‌ورزی‌های ژرف‌نگرانه و پندآموز دانسته، و بسیاری از اندرزهای اخلاقی، تربیتی را در قالب‌های گوناگون شعری (به‌ویژه در قطعات، رباعیات و دوبیتی‌ها) باز می‌گوید. ایران‌دوستی شهریار در سروده‌هایش، همچون سروده تخت

جمشید یا در ستایش فردوسی، بازتابی گسترده دارد. شهریار که خود از آذربایجان بود و بدان بوم مهری بسیار داشت، آذربایجان دوستی اش برپایه ایران پرستی اش بود.

آثار شهریار:

روح پروانه، نخستین منظومه‌ای بود که از او در ۱۳۱۰ش در تهران انتشار یافت. قسمتی از اشعار او دو بار و با مقدمه استادان ملک الشعرای بهار و سعید نفیسی در ۱۳۱۰ش انتشار یافت. حیدر بابا سلام، نخستین شعری است که وی به زبان مادری (ترکی آذری) سروده است. این مجموعه ۷۶ قطعه است که هر قطعه از ۵ مصرع هجایی ترکیب یافته است؛ سه مصرع اول با دو مصرع آخر جداگانه با هم قافیه می‌گیرند. حیدر بابا، کوهی است در نزدیکی خشک‌ناب آذربایجان که شهریار ایام کودکی را در دامان آن گذرانده است. او در این مجموعه، کوه حیدر بابا را مخاطب قرار داده است و از خاطرات کودکی خود یاد می‌کند. این مجموعه در ۱۳۳۲ش در تبریز انتشار یافته و به زبان فارسی نیز ترجمه شده است.

مکتب شهریار (چاپ اول دیوان)، ج ۱، تهران، ۱۳۳۲ش، ج ۲، تهران، ۱۳۲۸ش، ج ۳، تهران، ۱۳۳۵ش. ج ۴، تهران، ۱۳۳۶ش. کلیات دیوان شهریار (مجموعه ۵ جلدی)، ج ۱، تبریز، تیر ۱۳۴۶، ج ۲، تبریز، خرداد ۱۳۴۶ش. کلیات اشعار شهریار بیش از ۱۵ هزار بیت، از غزل، قصیده، مثنوی و قطعه است.

شهریار شاعری مومن و مسلمان بود. از خصوصیات اخلاقی او می‌توان به مهمان دوستی و مهمان نوازی او اشاره نمود. او فردی حساس، فروتن و درویش مسلک بود. استاد شهریار علاقه مفرط به تمامی هنرها به خصوص شعر، موسیقی و خوشنویسی داشت و خط نسخ و نستعلیق و بویژه خط تحریر را خوب می‌نوشت. در جوانی سه تار می‌زد طوری که نواختن او اشک استاد ابوالحسن صبا را جاری می‌کرد و برای ساز خود می‌سرود.

نالد به حال زار من امشب سه تار من این مایه تسلی شبهای من

شهریار اشعاری در وصف و مرثیه اهل بیت (ع) سروده است؛ او همای رحمت، یا علی، شب و علی و علی و دنیا را در وصف امام علی (ع) سروده است. گفته شده شهریار حدود هفت صد بیت درباره پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) شعر سروده است و بیش از دویست بیت آن در مدح امام علی (ع) است.

علی آن شیر خدا شاه عرب الفتی داشته با این دل شب
شب ز اسرار علی آگاه است دل شب محرم سرالله است

شهریار حدود یک دهه از انقلاب اسلامی ایران را درک کرد و اشعاری در حمایت از انقلاب و رهبری آن امام خمینی(ره) سرود. او با سرودن اشعاری چون سلام، مقام رهبری، نوروز انقلاب، طلعه انقلاب، یوم الله ۲۲ بهمن و هفت تیر، احساسات خود را با زبان شعر نمایان ساخت. شهریار از آنجا که عاشق و پرورش یافته مکتب قرآن و عترت بود، پس از پیروزی انقلاب اسلامی با وجود همه تهدیدها و زخم‌زبان‌ها مسیر خود را از مسیر روشنفکران بریده از مردم جدا کرد. این شاعر متعهد و مردمی به خاطر باورها و اعتقادات دینی، از همان روزهای آغازین شکل‌گیری انقلاب اسلامی، دل به انقلاب و رهبری سپرد و برای اثبات وفاداری خود به سرودن اشعاری در دفاع از حقانیت نظام مقدس جمهوری اسلامی، ولایت و شهیدان پرداخت.

مجموعه تلویزیونی شهریار به کارگردانی کمال تبریزی در ۱۳۸۴ ساخته شد و در آن جلوه‌هایی از زندگی این شاعر به تصویر کشیده شده است، این مجموعه در سال ۱۳۸۶ از شبکه دوم سیما به نمایش درآمد و از سوی برخی فرزندان شهریار مورد انتقاد قرار گرفت.